

Opsamling og inspiration fra Borgermøde om ny Arkitekturpolitik for Aarhus Kommune
20.05.22 på DOKK1, Aarhus

Hvad skal en politik for bykvalitet og arkitektur gøre for bysamfundene i Aarhus?

Ca. 200 borgere deltog engageret i en debat, der blev sat igang af otte lokale oplægsholdere med vidt forskellige perspektiver og baggrunde. Oplægsholdere som hver havde kigget på et af de otte pejlemærker - det karakteristiske styrende element i udkastet til arkitekturpolitik for Aarhus Kommune (se program og navne på oplægsholdere på sidste side).

Henrik Stjernholm, tidligere stadsarkitekt i Vejle Kommune, indledte borgermødet med en præsentation af arbejdet med Vejles 14 siders arkitekturpolitik vedtaget i 1997 – og som stadig er guide for arbejdet med byens huse og byrum i Vejle. Politikken i Vejle giver retningslinjer for udviklingsprocesserne, men stiller ikke bestemte krav. Målsætningen i Vejle har været og er "spaghettibyen" den blandede by, hvor gode ideer indhentes i en bred borgerinddragende proces som bl.a. finder sted i Vejles bylaboratorium. Stjernholm anbefalede inspirations studieture for politikere og embedsmænd for at sikre en fælles begejstring og ejerskab – og her igennem modet til visionære beslutninger.

Jeppe Spure Nielsen fra netværket Med Hjerter for Aarhus bød som vært velkommen på vegne af de tre arrangører Foreningen for Bykultur i Aarhus, Med Hjerter for Aarhus og Arkitektforeningen Østjylland, til debat om, hvad vi ønsker arkitekturpolitikken skal gøre for os som borgere, for byen, ja for hele kommunen, som politikken dækker.

Både oplægsholderne og de mange fremmødte borgere havde rosede ord om oplægget til arkitekturpolitik og til politikens ønske om at have konkrete værktøjer til at tjekke kvaliteterne i nye projekter i kommunen.

Herunder en opsamling af de ønsker og gode råd til Aarhus Kommunes kommende 'Politik for bykvalitet og arkitektur', der blev udtrykt på borgermødet gennem oplæggene samt spørgsmål og kommentarer fra de 200 borgere:

1. Bykvalitet i samspil med landskab og natur

- Landskabet er det der er platformen, det vi står ovenpå og det der ligger til grund for hele byens historie. Der skal være større forståelse for landskabet (topografien, flora, fauna) når der udvikles.
- Vi skal designe med naturen, det vil sige; gør plads til vandet, skab plads til biodiversiteten, skab plads til kvalitative grønne rum.
- Vær konkret og kvalificer det grønne – ikke mere "dyllergønt"
- Lav en parkpolitik og en parkplan – giv altid adgang til friarealer, nærhed til træer og grønne kantzoner
- Lav et by- og landskabslaboratorium (ikke blot et bylaboratorium!)
- Flyt værdisætning frem i udviklingsprocessen – den skal ikke tages i selve grundsalget
- Enkeltstående udviklings-/vækstprojekter som glemmer naturgrundlaget, ikke ser helheden, forarmer langsomt Aarhus fantastiske landskabelige placering.

- Vi skal sikre gode – og smukke toiletfaciliteter i naturområderne
- Byens DNA er topografien såvel som skovene - beskyt og indtænk det
- Der bør være begrænsninger for støjende aktiviteter i byens grønne fællesarealer
- Vigtigt at det bliver vurderet hvad der er det vigtigste i kommune - hvilke hovedtræk kan vi ikke gå på kompromis med og herefter kan vi arbejde videre med udviklingen af kommunen.

2. Blandede bydele styrker vores mangfoldighed

- Det er ikke rummene mellem husene der er det vigtigste - det er menneskene i byens rum. Det er dem der skal være fokus på.
- Diversitet er berigende – kolonihavernes blandede befolkning skaber fine kontakter
- Der skal skabes mere plads og tid til det kreative – vi skal passe på de små kreative miljøer som allerede findes i byen.
- Der skal være mere plads til almene boliger, også inden for Ringgaden
- Kommunen skal ikke styre og planlægge for meget – lad ting gro selv, vis tillid
- Vi skal skabe noget unikt, ikke skabe den samme by alle steder. Men skabe noget der er unikt for Aarhus.
- Man skal turde at give borgerne nøglerne til deres sted - være med til at skabe noget unikt
- Vi skal også skabe en by for de unge, som de har råd til at bo i - og et sted hvor man kan blive boende hele sit liv.
- Byen er alt for fortættet. Balancen mellem fortætning for klimaets og økonomiens skyld (bæredygtig fortætning) og menneskers behov for bl.a. lys, luft og plads (trivsel via øget bykvalitet) bør undersøges og kvalificeres nærmere, så vi kan levere på begge bundlinjer ved at skabe 'bæredygtig trivsel'
- Lokalplaner tillader ekskluderende arkitektur – vi ønsker inkluderende arkitektur, som kan bruges af alle uanset eventuelle handicap.

3. Bylivsknudepunkter samler

- Bykvalitet opstår når der er friktion, diversitet, egenart / stedslighed, ejerskab og åbenhed
- Bydele skal have egenart - og liv i bydelen skabes bl.a. af aktiviteter i stueetagen
- Byen skabes af det indhold der skal være i byen - vend processen på hovedet og se på indholdet først frem for de strukturer der skal bygges.
- Højhuse skaber beviseligt dårligt mikroklima mellem husene, hvilket begrænser bylivet
- Sikre at bylivsknudepunkter reelt bliver udviklet i nye byområder. fx. står en gammel industribygning og forfalder på Tulipgrunden i stedet for at blive til kulturhus. Der skal være fokus på at holde fast i de aftaler der er blevet lavet.

4. Arkitekturen er generøs

- Man skal sætte 'det fælles bedste' over det enkelte individs behov
- Den generøse by er demokratisk og tager udgangspunkt i borgernes behov
- Generøsitet er at give til hinanden
- Det er ikke generøst at rive almene boliger ned
- Generøsitet er bæredygtighed
- Det er ikke generøst at udvide yderhavnen, så byens kvaliteter forringes for alle
- Det er generøst at sikre mere grønt, mindre asfalt og bilfri midtby
- Kik på Hundertwassers arkitektur i Wien, for den er generøs – f.eks. giver Hundertwassers "vinduesret" brugeren af boligen ret til at udsmykke facaden i armlængde rundt om vinduet.
- Give borgerne nøglerne og lad dem gøre noget i deres by
- Hav fokus på det specifikke steds egenart og arbejd videre med det når man udvikler.
- Der skal siges nej tak til ekskluderende arkitektur
- Der skal sikres tilgængelighed for alle og bygningsreglementet skal overholdes

5. Vi bygger videre på historien

- Husk historien – riv den ikke ned – vi har brug for historiens forankring for at kunne forme fremtiden
- Kunne den ny arkitekturpolitik have reddet Mindegade fra de voldsomme nedrivninger af historiske bygninger?
- Byens DNA er – og skal være et mylder af identiteter
- Huse som kunne sikres nyt liv forfalder med henblik på nedrivning – forbyd forfald, så bevaringsværdige huse ikke bliver ofre for nedrivning.
- Helhedsplan Randersvej åbner for nedrivning af op mod 300 parcelhuse – det er forkert, gamle parcelhusområder rummer rig biodiversitet og fine eksempler på boligarkitektur
- Husk at nye projekter skal tilpasse sig omgivelserne
- Aarhus Kommune har brug for bedre lokalarkiver for at sikre historien og lokalt ejerskab
- Det der kan bevares skal bevares, så der ikke bare rives ned.
- vi skal værne om det vi har, den mest bæredygtige by er den vi har allerede.
- Fortæt med fokus på historien

6. Forbindelser væver bydele sammen

- Det er vigtigt at gående, cyklende og kollektiv trafik prioriteres
- Skab skønne veje man har lyst til at bevæge sig langs
- Tænk ikke altid bilen først
- Vigtigt at sikre trygge forbindelser i byen
- Vi skal have mod til at betvivle bilernes ret til dominans i bybilledet – det skal være besværligt at tage bilen i særlige områder
- Vi skal have mod til at bygge til fremtidens generationer – ikke kun til nutidens behov
- Vi skal have farten ned i Midtbyen, snævrere kørebaner og blandede trafikarter
- Godt at arbejde med eksperimenter, som fx. sommer gågaderne.

- En gade skal være mere end et stykke infrastruktur - det er noget der binder sammen.

7. Lokalt engagement skaber god bykvalitet (særligt fokus på oplandet)

- Vi vil gerne have eksperimenterende områder - slip det lokale fri
- Oplandsbyerne vil ikke kun være sovebyer
- Oplandsbyerne har lokalt engagement – og vil mere aktivt skrives ind i arkitekturpolitikken
- Oplandsbyerne ønsker fokus på lokal identitet – og ønsker tidlig reel inddragelse i planlægningen
- Vi er trætte af ensartede parcelhus- og tæt-lav områder, som de ser ud i dag
- Den kollektive trafik til oplandsbyerne skal forbedres
- En politik sætter retning og en plan udlægger den bare mark til fx fremtidigt boligområde. Men der sker ofte først noget med de formelle planer flere år senere, og imens har et lokalområde måske for længst taget ejerskab til et sådant område. Måske leger de der, nyder naturen, mødes - skaber et grønt område. Så rammer lokalplanen, der vil inddrage området til noget andet og lokalområdet oplever at miste noget, der langsomt er groet frem.
- Der skal skabes reel indflydelse.
- Den lokale debat skal kvalificeres og der skal stilles faglighed til rådighed, der kan være med til at kvalificere denne debat.
- Husk at tænke HELE Kommunen når man diskuterer disse emner.
- Fællesskaber er vigtige - både i den tætte og mere åbne by.

8. Partnerskaber løfter bykvalitet og arkitektur

- Tidlig reel inddragelse er så vigtigt – ellers bliver det dyrt og dårligt
- Bæredygtighed placerer sig som den øverste dagsorden og skal indtænkes i alt
- Der er brug for mange kreative ideer for at pejle fremtiden – skab rum for kreativitet
- Planloven begrænser os – men ændringer er heldigvis på vej – det skal vi udnytte
- Vi skal være bedre til reelt borgersamarbejde i byudviklingen
- Vi skal sikre at stadsarkitekten får en stærk stemme i relation til teknik- og miljøudvalget.
- Man skal passe på med ikke at indgå kompromiser
- Der skal arbejdes tæt sammen fra helhedsplaner, til lokalplaner, til byggesag
- Vi skal skabe en fortsat dialog, f.eks. et halvårligt møde for at drøfte arkitekturpolitikken i anvendelse.
- Der kunne afholdes masterclasses i politik for bykvalitet og arkitektur der kunne klæde bygherrer og rådgivere på til at skabe den gode by.

Den videre proces

Stadsarkitekt Anne Mette Boye fik ordet til afrunding af arrangementet. Stadsarkitekten takkede for initiativet til borgermødet og for de mange bemærkninger, som hun har lyttet meget til.

Stadsarkitekten savnede flere unge i debatten, men lytter til Børn- og Ungebyrådets udtalelser om bykvalitet og arkitektur.

Den endelige arkitekturpolitik skal leve og anvendes på tværs af alle forvaltninger gennem brug af en række værktøjer – og i kraft af at både erhvervsliv, investorer og borgerne også spiller en aktiv rolle i den.

Politikken skal løftes i fællesskab, det er i et samarbejde politikken kommer til at leve. For det er OS der bygger Aarhus Kommune - og "os" er alle kommunens indbyggere.

Arrangørerne af dette første borgermøde om Arkitekturpolitik: Foreningen for Bykultur i Aarhus, Med Hjerter for Aarhus og Arkitektforeningen Østjylland bidrager gerne som medværter ved kommende dialog borgermøder og som deltagere i et kommende by- og landskabslaboratorium.

Dette notat fremsendes til Stadsarkitekten, Byrådet og til pressen på vegne af arrangørerne og indsendes samtidig som et høringssvar fra dagen via www.deltag.aarhus.dk.

De bedste hilsener

Aarhus 23.juni 2022

Foreningen for Bykultur i Aarhus - Einar Rud Pedersen

Med Hjerter for Aarhus - Jeppe Spure Nielsen og Svend Åge Petersen

Arkitektforeningen Østjylland - Trine Lybech Madsen og Rie Øhlenschläger

PROGRAM FOR BORGERMØDET 20.5.2022 PÅ DOKK1

15.00 - Velkomst

15.05 - Hvad er en arkitekturpolitik og hvad kan den?

v/ arkitekt Henrik Stjernholm, tidligere stadsarkitekt i Vejle Kommune

15.20 - Intro til den kommende 'Politik for bykvalitet og arkitektur' for Aarhus

v/ værterne

15.25 - Lynoplæg om politikens otte pejlemærker

#1 Bykvalitet i samspil med landskab og natur

v/ Ellen Braae, arkitekt, professor Landskabsarkitektur og planlægning, KU

#2 Blandede bydele styrker vores mangfoldighed

v/ Jesper Kjeldsen, byrådspolitiker for Socialdemokratiet

#3 Bylivsknudepunkter samler

v/ Kathrine Stærmose, AART arkitekter

#4 Arkitekturen er generøs

v/ Amanda Büchert, Den Grønne Ungdomsbevægelse Aarhus

#5 Vi bygger videre på historien

v/ Henrik Fode, historiker, medlem af repræsentantskabet i Foreningen for Bykultur i Aarhus

#6 Forbindelser væver bydele sammen

v/ Kristine Leth Juul, prorektor Arkitektskolen Aarhus

#7 Lokalt engagement skaber god bykvalitet

v/ forperson Karen Balling Radmer, Kolt-Hasselager Fællesråd

#8 - Partnerskaber løfter bykvalitet og arkitektur

v/ Metin Lindved Aydin, byrådspolitiker for Radikale Venstre

16.35 - Pause inkl kaffe og kage

16.55 - Indlæg og spørgsmål fra salen

17.30 - Refleksioner fra Stadsarkitekten på oplæg og drøftelser

v/ Stadsarkitekt Anne Mette Boye

17.55 - Afrunding og den videre proces

18.00 - Tak for i dag!